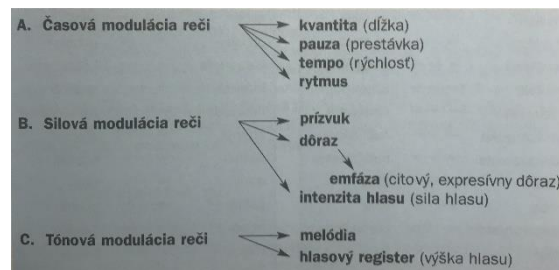

Prozodické vlastnosti reči

- **Prozódia, intonácia** – súbor zvukových prostriedkov reči
- **Citácia knihy SJL (str. 36/37)** – Intonácia je spätá s ústnou formou jazykového prejavu. Pri ústnom prejave si hovoriaci musí uvedomiť, že obsah informácie, ktorá sa dostane k prijímateľovi, nezávisí len od jazykovo-kompozičného stvárnenia textu. Zrozumiteľnosť ústneho prejavu je totiž ovplyvnená aj tým, či sú pri prejave rešpektované zvukové zákonitosti jazyka. Úspešnosť ústnej jazykovej komunikácie zabezpečuje najmä správna výslovnosť hlások v prúde reči (**artikulácia**). Správna artikulácia má aj estetický účinok, takže zabezpečuje nielen zrozumiteľnosť, ale aj kultúrnosť a kultivovanosť ústneho jazykového prejavu nevyhnutné najmä vo verejnom prostredí. Prejav má byť adresný a presvedčivý a v niektorých situáciách aj emocionálno-esteticky pôsobivý. Tieto vlastnosti získa vhodným využitím súboru zvykových prostriedkov reči, ktoré sa sýhrnne nazývajú **intonácia** alebo **prozodické vlastnosti reči**. **Intonácia** je komplexný zvukový jav, ktorý sa skladá z relatívne samostatných zložiek. Jednotlivé zložky intonácie vznikajú **moduláciou** (úpravou) artikuláčného prúdu, **hlasu**. Realizujú sa na slabike, slove, vetnom takte, vete na pozadí širšieho kontextu alebo na pozadí celého jazykového prejavu. Zložky intonácie členíme podľa toho, akou úpravou (moduláciou) artikuláčného prúdu vznikajú. **Časovou moduláciou** sa tvorí kvantita hlások, pauza, tempo a rytmus, **silovou moduláciou** intenzita hlasu, dôraz, prízvuk a emfáza, **tónovou moduláciou** melódia a hlasový register.

- Týka sa rečového prejavu
- **Artikulácia** – správna výslovnosť hlások
 - o **Logopédia** – rieši chyby vo výslovnosti

1. Kvantita (dĺžka)

- o Týka sa výslovnosti krátkych a dlhých samohlások (dvojhlasok)
- o Pomer výslovnosti krátkych a dlhých samohlások je **2:1**
- o Príklad: áno

2. Pauza (prestávka)

- o Týka sa dýchania + významu hovoreného prejavu, na základe toho sa člení rečový prejav na menšie časti
- o **Fyziologická prestávka** – nádych, výdych
- o **Významová/logická prestávka** – rešpektuje interpunkčné znamienka

3. Tempo (rýchlosť)

- o **Pomalšie tempo**: výklad, pohreb, umelecký prednes
- o **80-100 slov/min**: primerané tempo
- o **100-150 slov/min**: rýchlejšie tempo: športový zápas, stres,...

- **150+ slov/min:** stráca sa význam slov, nezrozumiteľný prejav

4. Rytmus

- Striedanie rečových prvkov v čase
- V tanci, poézii, piesni,...
- Dosahuje sa určitými prvkami
- Básnici: **Sylabický VS, Sylabotonický VS**
- Striedanie prízvučných a neprízvučných slabík

5. Prízvuk

- V slovenčine je prízvuk stály, vždy na prvej slabike slova

6. Dôraz

- Vyzdvihnem slovo, ktoré je pre mňa dôležité: Včera som bola v kine

7. Emfáza

- Citový dôraz – písmeno predĺžim niekoľkokrát (neforemný prejav)
- Príklad: dooobre, neeee, joooj

8. Melódia vety

- **Melódia** – stúpanie a klesanie hlasu
- **Klesavá** – oznamovacie, rozkazovacie, zvolacie, želacie a opytovacie vety (opytovacie vety len ak sa začínajú na opytovacie zámeno: Čo...? Kedy...? Ako...?)
- **Stúpavá** – zisťovacie opytovacie vety (Prídeš? Máš sa? Iba tie opytovacie vety kde odpovede sú **áno/nie**)
- **Polostúpavá** – v súvetiach

9. Výška hlasu

- **Hlasový register (výška hlasu)** vzniká nasadením hlasu do istej výšky
- Väčšinou ide o prirodzený a neuvedomelý spôsob reči
- Vypelý používateľ reči však vie, že pri vzrušenom prejave výška hlasu prudko stúpa (u žien až do neprirodzenej polohy)
- Okrem toho možno výšku hlasu využiť aj funkčne – napríklad na odlíšenie výpovedi postáv pri hlasnom čítaní umeleckého textu